

לחשוב, להקשיב ולהסכים: לחוד וביחד – גישת דלפי

ד"ר מיכל כץ לוירר

ד"ר מיכל כץ-לוירר, החוג לפיזיותרפיה, אוניברסיטת תל אביב

- ◆ האם לבחור מומחים "מגוונים" או קבוצה הומוגנית של מומחים? (אין כללים ברורים בנושא זה)
- ◆ כמה מומחים צריכים להשתתף בתהליך? (אין נוסחאות לחישוב גודל מדגם וגם כללי האצבע הינם כללים).

שלב שלישי: קבוצת העניין פונה למומחים, מבקשת את הסכמתם להשתתף בתהליך בן מספר שלבים.
(צריך לזכור: חוסר הענות ונשירה של מומחים לאורך ההליך פוגמים בתהליך. נשירה של למעלה מ-30% מקבוצת המומחים-בעייתית).

שלב רביעי: הדילמה נשלחת למומחים (בעבר בדואר, היום במייל). המומחים, אונימיים איש לרעהו. הקשר של כל מומחה ומומחה הוא עם קבוצת העניין בלבד.

שלב חמישי: המומחים חושבים. חושבים עם עצמם על הדילמה.

שלב ששי: המומחים מגבשים את עמדתם בנושא הדילמה בכתב, ושולחים את עמדתם לקבוצת העניין.
[קבוצת העניין שולחת תזכורת למומחים המאחרים במתן תשובה, ועוד תזכורת].

שלב שביעי: קבוצת העניין עוברת על דעות המומחים. בזהירות, מקבצת דעות דומות תוכן, מתעדת כל תשובה. שומרת על שקיפות בהליך.

שלב שמיני ~ שלב רביעי. קבוצת העניין שולחת את רשימת התשובות של כל המומחים, לאחר הקיבוץ, לכל מומחה ומומחה וחוזרת ומזכירה לכל משתתף:
זו הדילמה...

הבט על מגוון התשובות שנתנו על ידך ועל ידי כלל המומחים. אנא חשוב שוב.
אנא חזור והבע דעתך כעת בנושא הדילמה.

כותרת נפלאה. כוללת את מה שצריך כדי לפתור דילמה. כמה פעמים עמדנו מול דילמה מקצועית, שאין לה תשובה בספרות המדעית או שהתשובות הקיימות לדילמה זו בספרות המדעית-מקצועית סותרות? כמה פעמים שאלנו את עצמנו האם יש עוד אנשים על הכדור שלנו שחושבים על הדילמה הזו?

בפעמים האלו היינו רוצים לשמוע את דעתם של המומחים בנושא. היינו רוצים שהמומחים יקשיבו זה לזה. יקשיבו באמת. יחשבו, בשקט. שכל קול, עמדה, דעה, תשמע באופן מאוזן והמומחים יגיעו לתמימות דעים, יציגו דעה משולבת מגובשת ולא מוטה בנושא הדילמה.

כלומר, אנו רוצים שיטה בה נוצרת סביבה המאפשרת להגיע להסכמה מעבר לעמדה של בעלי הכוח בקבוצה, מעבר לנינוחות אישית והשלכת אחריות. לכל מומחה קול. כל מומחה משמיע את קולו וכול קול נשמע.
לשיטה כזו להסכמת מומחים יש שם: שיטת דלפי.

השיטה כוללת

- ◆ קבוצת עניין (שזה אנחנו- לנו יש דילמה)
- ◆ הגדרת שאלה (הגדרת הדילמה שלנו)
- ◆ פאנל של מומחים (אלו החושבים ומקשיבים)
- ◆ משוב מעגלי עד הסכמה (להסכים לחוד וביחד).

ומעט פרוט על שיטת העבודה:

שלב ראשון: קבוצת העניין מגדירה את הדילמה.
כלומר: מעבירה דילמה כללית לשאלה ממוקדת.

שלב שני: קבוצת העניין מגדירה קבוצת מומחים.
כאן עולות מספר שאלות:

- ◆ מי הוא "מומחה"? מי שפרסם בנושא, מי שעבר שעות הכשרה ממוקדות בנושא, מי המטפל באנשים בתחום העניין מספר שנים (אין כללים ברורים בנושא זה).

או נושא ששב ונדון הוא
 "To gain consensus ... of a revised definition of the Bobath concept identifying its unique contribution to neurorehabilitation"³

בואו נפתור דילמות בסביבה מאפשרת. בואו נגיע להסכמה מעבר לעמדה של בעלי הכוח בקבוצה, מעבר לנינוחות אישית והשלכת אחריות. ניתן לכל מומחה קול. על כל מומחה להשמיע את קולו וכול קול נשמע. בואו נשתמש בגישת דלפי לפתור דילמות.

מקורות

1. Luedtke K, Boissonnault W, Caspersen N, Castien R, Chaibi A, Falla D, et al. International consensus on the most useful physical examination tests used by physiotherapists for patients with headache: A Delphi study. *Man Ther.* 2016 Jun;23:17-24.
2. Forbes R, Mandrusiak A, Smith M, Russell T. Identification of competencies for patient education in physiotherapy using a Delphi approach. *Physiotherapy.* 2018 Jun;104(2):232-8
3. Vaughan-Graham J, Cott C. Defining a Bobath clinical framework - A modified e-Delphi study. *Physiother Theory Pract.* 2016 Nov;32(8):612-27.

שלב תשיעי $\approx$ שלב חמישי: המומחים חוזרים וחושבים עם עצמם על הדילמה זאת לאחר שקראו את שחשבו שאר חברי הקבוצה.

שלב עשירי $\approx$ שלב ששי: המומחים שולחים את עמדתם העכשווית בנושא הדילמה בכתב, לקבוצת העניין. [קבוצת העניין שולחת תזכורת למומחים המאחרים במתן תשובה, ועוד תזכורת].

שלב 11 $\approx$ שלב שביעי: קבוצת העניין חוזרת ועוברת על דעות המומחים.

מקבצת דעות דומות תוכן.
 ..... הדעות מתחילות להתכנס.
 וכך התהליך חוזר חלילה....

כמה פעמים "חוזר חלילה"? עד ל"הסכמה" בתשובות המומחים. ומהי הסכמה? הספרות נעה ונדה בהגדרות על מה הוא הגבול להסכמה מספקת, ניתן למצוא גבולות שונים הנעים בין 55% מהתוכן ועד 100%.

הביקורת לשיטה תספר לנו שזו שיטה לא מדעית, שזו דעת מומחים בלבד. אנו נשיב כי פיזיותרפיה היא שילוב של מדע ומומחיות מומחיות ומדע. נשיב כי הסכמה של מומחים עשויה להוביל למחקר מדעי.

יש אנשים שעומדים מול דילמות, שואלים ומנסים לענות עליהן. הדבר נכון בכל תחום ותחום מחיינו, גם מחיינו המקצועיים. ליקטתי כמה מהדילמות שתועדו בספרות המקצועית שלנו בשנים האחרונות שנעזרו בגישת דלפי כדי להגיע להסכמת מומחים:

"Which physical examination tests international experts in physiotherapy consider the most clinically useful for the assessment of patients with headache?"¹

או

"Patient education is a critical part of physiotherapy practice however an empirically derived set of competencies for its use does not exist"²